

Бастун Микола Володимирович
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу психології праці ІПОД НАПНУ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ

1. Система освіти в окремих регіонах, попри місцеві особливості притаманні різним країнам, будується у відповідності до певного наукового та практичного дискурсу, сформованого на основі певної системи базових понять. Якщо вітчизняна психологічна наука користується великою мірою системою понять, сформованою у російськомовному дискурсі пострадянського простору, то у країнах Заходу (Європа, Америка), а також у більшості країн Азії та Африки домінуючим є англомовний дискурс, якій визначає собою систему базових понять.
2. Спочатку потрібно визначитися з відповідною термінологією і поняттєвим апаратом в українській мові з одного боку, та англійській – з іншого. У нас поняття **психологічного супроводу** трактується як **уся система професійної діяльності психолога; як різновид процесу навчання та виховання; як сприяння дитині в її розвитку; як допомога в соціальному вихованні** тощо. Психолого-педагогічний супровід (ППС) у сучасній педагогіці та психології розуміють як **систему професійної діяльності психолога та педагога, яка спрямована на створення спеціальних умов для повноцінного розвитку й успішного навчання дитини в конкретному освітньому середовищі**. Особливість психолого-педагогічного супроводу вбачають у **цінності самостійного вибору** дитиною свого життєвого шляху. ППС здійснюється в різних за формами психологічних розвивальних заняттях. За іншим визначенням, ППС – це **програма зустрічей, спілкування психолога з дітьми, спрямована на створення умов для прояву й розвитку особистісних «устремлінь»**. Основними методами технології психологічного супроводу є **тренінг, психобіографія, проектна гра, науково-дослідний клуб**.
3. З іншого боку, в англомовному науковому дискурсі йдеться про діяльність, що має загальну назву **psychological support** (що приблизно можна перекласти як «психологічний супровід»).
4. У зарубіжних країнах практика психологічного супроводу перетинаються з практикою й теоретичними підходами цілої низки західних педагогічних форм надання допомоги: **гайденс-службою, каунслер-роботою** та іншими. У зв'язку з цим простежуються різні моделі діяльності дорослих в системі підтримки: **«tutor»** – тьютор, куратор (індивідуальний, груповий, класний), психолог; **«adviser»** – радник;

«**counselor**» – радник, консультант, «**career-counselor**» – консультант по вибору професійного вибору, «**remedial teacher**» – вчитель компенсаторного навчання («лікуючий» педагог, коректор), «**child protection coordinator**» – координатор по захисту прав дитини та інші.

5. Серед вітчизняних дослідників питаннями зарубіжного досвіду організації психологічного супроводу у закладах освіти займалася Т.О.Афанасьєва. З зарубіжних вчених, котрі вивчають питання психологічного супроводу освіти дорослих, психології дорослого віку та проблеми освіти дорослих, слід передусім назвати таких авторів як James A. Athanasou, Shirley Saunders, Mark Tennant, Ian R. Cornford, Peter Russell, Irene Strydom, Mary Ainley, Gerard J. Fogarty, E. James Kehoe and Michaela Macrae, R. T. Pithers, Ian R. Cornford, Kevin F. Collis, Ray W. Cooksey, Gerard J. Fogarty, Iasonas Lamprianou, Hugues Lenoir, *Ken Pawlak, William Bergquist*, M. Cecil Smith та ін., які працюють у ряді зарубіжних країн, таких як США, Канада, Велика Британія, Франція, Австралія тощо.

6. Визначено наступні напрямки досліджень, якими займаються зарубіжні вчені: **самокерований учень і теорії самості; психоаналітичний підхід у психології навчання дорослих; біхевіористичний підхід у психології навчання дорослих; розвиток ідентичності протягом дорослого життя; розвиток інтелектуальної та когнітивної сфери дорослого учня; стилі навчання дорослих; групова динаміка та роль фасилітатора групи** та ін.

7. В організаційному плані, психологічним супроводом освіти, у тому числі й освіти дорослих, опікуються спеціальні сертифіковані психологічні організації, котрі надають послуги навчальним закладам на громадянам на комерційній основі. Як приклад можна навести британські компанії, сертифіковані Британським психологічним товариством, такі як **Psychology Direct** і **One Education**. Серед послуг психологічного супроводу, які надають згадані компанії, можна відзначити: Діагностика, планування, проведення та контроль; Тренінг; Освітньо-психологічні спеціальності; Стратегічний розвиток; Реагування на критичні ситуації.

8. Практичний кодекс SEND вимагає, щоб школи працювали в рамках циклу **Діагностика, Планування, Дія та Контроль** (APDR). Психологи, що забезпечують ПС, діють у рамках цього циклу, отримуючи запит та інформацію від батьків і персоналу, проводять консультації, спостереження та безпосередню роботу з особою

9. Команда психологічної установи пропонує різноманітні тренінги, які можуть бути надані як вечірні сесії або як частина навчальних днів у школі. Приклади напрямків роботи: Психічне здоров'я та благополуччя; Різниця в

розвитку (робота з учнями з особливими потребами); Інтервенція до процесу навчання тощо.

10. Освітні психологи надають послуги з комплексної діагностики **освіти для дорослих** у таких сферах:

- Когнітивна діагностика для виявлення специфічних та загальних порушень навчання.
- Освітня діагностика специфічних труднощів навчання, включаючи дислексію та диспраксію.
- Освітня діагностика загальних труднощів та стилів у навчанні.
- Психологічна діагностика, включаючи синдром Аспергера, Розлад дефіциту гіперактивності (ADHD) та Розлад дефіциту уваги (ADD).
- Психологічна діагностика для оцінки поведінкових та емоційних труднощів.